

КОНТЕНТНО-ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ ЯК СТРАТЕГІЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОСТІ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Лисичкіна Ірина Олексіївна

*кандидат філологічних наук, доцент,
науковий співробітник науково-дослідного відділу розвитку мовної
підготовки та сертифікації наукового центру Повітряних Сил,
Харківський національний університет Повітряних Сил
імені Івана Кожедуба*

м. Харків, Україна

Лисичкіна Ольга Олексіївна

*кандидат філологічних наук, доцент,
професор кафедри іноземних мов та міжнародного співробітництва,
Військово-юридичний інститут*

*Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
м. Харків, Україна*

Сучасні умови функціонування системи військової освіти України актуалізують проблему забезпечення її стійкості, гнучкості та здатності до адаптації. Воєнний стан, зміна умов організації освітнього процесу, обмеження навчального часу, необхідність поєднання навчання з виконанням службових завдань, а також динамічне оновлення вимог до професійної підготовки військовослужбовців зумовлюють пошук нових підходів до іншомовної підготовки майбутніх офіцерів. Досвід військових закладів освіти підтверджує перспективність інтеграції іншомовної та професійної підготовки на засадах контентно-орієнтованого навчання [1; 2; 3]. Зокрема, пілотне впровадження цього підходу в Університеті оборони Швеції продемонструвало його потенціал для поєднання розвитку іншомовної компетентності з опануванням військово-професійного змісту за умови тісної співпраці викладачів мовних і фахових дисциплін [4].

Мета нашої наукової розвідки полягає в окресленні специфіки та дидактичних можливостей контентно-орієнтованого навчання в системі іншомовної підготовки майбутніх офіцерів.

Насамперед слід розмежовувати контентно-орієнтоване навчання та навчання фахових дисциплін англійською мовою. Контентно-орієнтоване навчання передбачає цілеспрямовану інтеграцію двох взаємопов'язаних цілей – опанування предметного змісту та розвитку іншомовної компетентності [5]. Натомість навчання фахових або

академічних дисциплін англійською мовою означає використання англійської як мови викладання, при цьому її опанування не обов'язково визначається як окрема мета освітнього процесу.

При цьому, на відміну від традиційного навчання іноземної мови, зосередженого переважно на засвоєнні мовних одиниць і граматичних структур, контентно-орієнтований підхід передбачає розвиток іншомовної комунікативної компетентності через роботу з професійно значущим змістом [6].

Доцільною видається організація такого навчання на основі чотирьох взаємопов'язаних компонентів: змісту, комунікації, когнітивного розвитку та міжкультурного виміру. Змістовий компонент визначає професійну проблематику навчання; комунікативний – мовні засоби та функції, необхідні для аналізу, аргументації, обговорення, брифінгу та звітування. Когнітивний компонент спрямований на розвиток умінь аналізувати інформацію, порівнювати альтернативи, оцінювати ризики, синтезувати дані та ухвалювати обґрунтовані рішення. Міжкультурний вимір охоплює питання взаємосумісності, професійної комунікації в багатонаціональному середовищі, військових професійних норм і врахування різних стратегічних перспектив.

Змістовою основою іншомовної підготовки можуть бути питання військового лідерства, планування операцій, цивільно-військового співробітництва, стратегічних комунікацій, функціонування інформаційного середовища, застосування новітніх технологій, аналізу бойового досвіду, міжнародного гуманітарного права та взаємодії в багатонаціональному середовищі. Водночас професійний зміст має реалізовуватися через завдання, наближені до реальної діяльності офіцера: аналіз ситуацій і документів, розв'язання проблемних завдань, обговорення можливих варіантів дій, підготовку брифінгів, презентацій, рекомендацій і звітів. За таких умов іноземна мова використовується як інструмент професійної комунікації, а не лише як самостійний об'єкт навчання.

Оскільки робота зі складним військово-професійним змістом іноземною мовою створює значне когнітивне навантаження, необхідною умовою ефективності такого навчання є педагогічна підтримка здобувачів. Вона може включати попереднє ознайомлення з ключовою термінологією, використання візуальних схем і моделей, аналіз зразків професійної комунікації, надання мовних моделей для аргументації та формулювання рекомендацій, структуровану організацію дискусій і поступовий перехід від керованої до самостійної діяльності. Це дає змогу знизити мовні труднощі без спрощення професійного змісту.

Ключовою організаційною передумовою впровадження контентно-орієнтованого навчання є міждисциплінарна співпраця викладачів іноземної мови та військово-фахових дисциплін. Спільне планування

дозволяє узгодити професійний зміст, іншомовні комунікативні цілі, навчальні завдання, форми педагогічної підтримки та критерії оцінювання. Саме така взаємодія забезпечує реальну інтеграцію двох компонентів навчання та запобігає зведенню контентно-орієнтованого підходу лише до включення військової термінології в традиційний курс іноземної мови.

Особливого значення набуває оцінювання результатів навчання. Доцільно оцінювати професійний зміст і якість іншомовної комунікації окремо, але в межах виконання спільного професійно орієнтованого завдання. Критеріями можуть бути точність аналізу ситуації та обґрунтованість запропонованого рішення, логічність і структурованість професійної комунікації, коректність використання термінології, здатність відповідати на запитання, уточнювати інформацію та аргументовано відстоювати власну позицію. Такий підхід дозволяє забезпечити об'єктивніше оцінювання, за якого високий рівень володіння іноземною мовою не компенсує недостатнє розуміння професійного змісту, і навпаки.

Водночас упровадження контентно-орієнтованого навчання пов'язане з низкою викликів, серед яких неоднорідний рівень іншомовної підготовленості здобувачів, додаткове навантаження на викладачів, потреба в інституційній підтримці спільного планування, необхідність підтримання балансу між мовними та професійними цілями й розроблення валідних інструментів оцінювання. Це вимагає системного підходу до його впровадження та відповідної методичної підготовки викладачів.

Таким чином, контентно-орієнтоване навчання має значний потенціал для підвищення практичної спрямованості іншомовної підготовки майбутніх офіцерів. Його ефективна реалізація передбачає добір професійно значущого змісту, використання автентичних або наближених до реальної діяльності завдань, належну педагогічну підтримку та координацію роботи викладачів мовних і військово-фахових дисциплін. Така модель сприяє формуванню здатності використовувати іноземну мову для виконання професійних завдань і може розглядатися як один із напрямів адаптації іншомовної підготовки до сучасних потреб військової освіти.

Перспективними напрямами подальших досліджень є визначення механізмів міждисциплінарної інтеграції іншомовної та військово-професійної підготовки, розроблення моделей взаємодії викладачів іноземної мови і фахових дисциплін, а також експериментальна перевірка ефективності контентно-орієнтованого навчання в різних рівнях і програмах військової освіти.

Література

1. Amalanathan E., Ravindran L. The Impact of CLIL on Military Undergraduates' Speaking Proficiency and Attitude towards Language Learning. *Journal of Positive Psychology and Wellbeing*. 2023. Vol. 7, No. 2. P. 1633–1647.
2. Amalanathan E. Teachers and Learners Perception: Case Studies with CLIL for Military Undergraduates. *International Journal of Education, Psychology and Counselling*. 2021. Vol. 6, No. 44. P. 124–136.
3. Васюкова Н.В. Обґрунтування рекомендацій щодо удосконалення англomовної професійної комунікативної компетентності викладачів військово-спеціальних дисциплін вищих військових навчальних закладів та військових навчальних підрозділів закладів вищої освіти в системі Міністерства оборони України: звіт про науково-дослідну роботу. Київ: НУОУ, 2026. URL: <https://nrat.ukrintei.ua/en/searchdoc/0226U001768> (дата звернення: 24.08.2026).
4. Lundqvist S., Nilsson D. Creating Synergies in Higher Military Education: The Case of Implementing CLIL in Sweden. *Innovation in Language Learning*. 19th ed. Florence, 2026. URL: https://conference.pixel-online.net/ICT4LL/acceptedabstracts_scheda.php?id_abs=4907&id_edition=35&mat=ACA&wpage=ped (дата звернення: 24.08.2026).
5. Blaszk M. Content and Language Integrated Learning (CLIL) in Higher Education: The Use of a CLIL Conceptual Tool for Research into a University Elective Course. *Beyond Philology*. 2025. No. 22/4. P. 97–126. DOI: 10.26881/bp.2025.4.04.
6. Ruiz-Madrid M.N., Fortanet-Gómez I. (eds.). *Teacher Professional Development for the Integration of Content and Language in Higher Education*. Oxon: Routledge, 2024.